

Nieuwsbrief

Inhoud

De tafel van twaalf	1
Manuela Kalsky, Kom, eet mijn brood	1
Tafelgasten	3
COB	7
Zesde OVS	8
Boeken	8
Wetenswaardig	9

Secretariaat Unie NKV
Pr Christinastraat 50
6101 HG Echt
Tel: (0475) 488 790
E-mail: info@unienkv.nl
Website: www.unienkv.nl

Bij dit nummer

Water, brood, abrikozen... de tafel was gedekt voor de twaalf vrouwen die aanzaten. Tijdens het open en vertrouwelijke gesprek van de tafelgasten, van wie een aantal elkaar nooit eerder had ontmoet, stond spontaan een vrouw op en ging met een volle schaal de zaal rond. Dat gebaar van delen vond ik een van de mooiste momenten van de Unie NKV-studiedag.

Het multiculturele en multireligieuze gezelschap – een Surinaamse met Nederlandse ervaringen, een Nederlandse met Keniaanse ervaringen – houdt ons een spiegel voor van de geschiedenis van de wereld; dat gebaar weerspiegelt ook iets voor de toekomst. Een nieuw W!J dat niemand uitsluit (ook de bisschoppen niet) en ruimte geeft aan verschillen.

Maar zijn de katholieke vrouwenorganisaties dan een ‘oud wij’, monocultureel en monoreligieus? Een antwoord ligt in de jaarrede van Willy Hoeben. Tijdens de jaarvergadering van de Unie NKV die aansluitend plaatsvond, zei ze: ‘De katholieke vrouwenorganisaties organiseren talloze activiteiten die mensen bij elkaar brengen om ervaringen uit te wisselen en te praten over kwesties in de samenleving. Als vrouwenorganisatie proberen wij (...) essentiële waarden in het leven op de voorgrond te zetten.’

Een zo’n activiteit was de Tafel van Twaalf, de komende Summer School van Andante is een volgende, en dat loopt vast uit op veel meer!

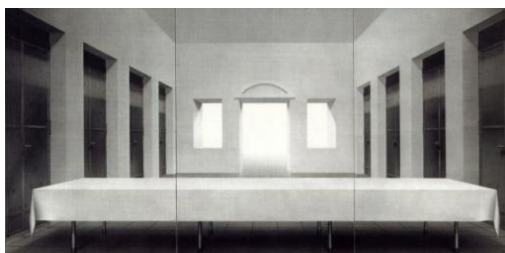
Joanne Seldenrath

Het verslag van de jaarvergadering is verkrijgbaar bij het secretariaat.

Een tafel voor iedereen

Een studiedag – 11 april 2012

De ruimte is hoekig, symmetrisch, de kleuren wit en grijs, donker achter de vierkante pilaren, heel wit bij het raam erachter. In het midden staat een lange tafel met wit tafelkleed. Voorzitter Willy Hoeben laat ons als opening een andere tafel zien dan de foto op de uitnodiging voor de studiedag van de Unie NKV op 11 april 2012.

‘Abendmahl’ is geschilderd door Ben Willikens. De ruimte is dezelfde als die van het beroemde fresco van Leonardo da Vinci in Milaan. Maar de kleuren, de mensen ontbreken. Ter bezinning vraagt Willy: wat roept het op, wat biedt het ons?

Marie-Louise van Wijk licht als voorzitter van Andante de titel van de dag toe. Toen aan het eind van de Andante Summer School (Reute, 2011) aan de Nederlandse deelnemers gevraagd werd welk idee zij wilden meenemen naar huis, werd dat genoemd: de Tafel van Twaalf waar iedereen welkom is, niet alleen de discipelen. Twaalf staat volgens Anne Soupa, een van de inleidsters op de Summer School, voor iedereen die aan wil schuiven.

In het midden van de zaal staat deze dag dus een tafel met twaalf plaatsen. Marie-Louise: ‘We gaan ons laven aan de woorden van inleidster Manuela Kalsky en die van de tafelgasten, we kunnen onze eigen verhalen inbrengen en een lijn leggen naar vele tafels elders, in de organisatie, in het gezin, het werk... Ik wens u een goede maaltijd.’

Manuela Kalsky

Kom eet mijn brood en drink mijn wijn

De tafel van twaalf, die niet beperkt blijft tot twaalf, maar als een tafel voor iedereen is bedoeld. Een tafel waar waarden als zorg, aandacht en compassie centraal staan, zoals in de uitnodiging voor deze dag te lezen viel. Kortom een soort keukentafel, waaraan je je thuis voelt en waaraan niet alleen de eigen familie plaats mag nemen, maar mensen uit de wijde oecumene - de hele bewoonde wereld. Mensen, verschillend in leeftijd, kleur, stand en sekse, om aan elkaar te vertellen waarin ze geloven. Geïnspireerd door verschillende religieuze tradities, of misschien ook niet-religieuze tradities. Om met elkaar het eten te delen, de drank (met of zonder alcohol), om met elkaar ervaringen uit te wisselen en aan elkaar te laten weten wat voor een ieder van waarde is - waardevol.

Vervolg op p.2

Vervolg van p.1

Het goede leven voor allen

Als individuen, ieder uniek, ieder met een schat aan ervaringen - goede en slechte - komen we hier bijeen om aan elkaar te vertellen uit welke bronnen we drinken. Wat voedt ons en levert een bijdrage aan het 'goede leven voor allen'? In mijn beleving is deze uitdrukking een seculiere variant voor dat wat in traditioneel christelijke

Manuela Kalsky: omdat je zelf vreemdeling bent geweest

taal 'koninkrijk van God' heet. Wat houdt 'dat goede leven voor allen' voor ons in? In de bijbel wordt het omschreven als het land van melk en honing, een land waar de wolf naast het lam ligt. De sceptici onder ons denken nu: ja, ja dan valt maar te hopen dat de wolf eerst vegetarisch is geworden. En ik geef toe: dit beeld strookt niet met de beelden die we elke dag op de televisie zien. Maar dat betekent toch nog niet dat we beelden van geweld zouden moeten omarmen, alleen maar omdat ze ons dag in dag uit via de buis bereiken. Het zou het echec van elke vorm van hoop betekenen. Maar is niet juist hoop een van de waardevolste sieraden van een gelovig mens? Uit onderzoek blijkt dat gelovigen zich vaak gelukkiger voelen dan niet-gelovige mensen. Zou dat te maken kunnen hebben met die hoop? Als je het wilt hebben over een samenleving, die het goede leven voor allen beoogt, dan heb je hoop en idealisme nodig. Zij zijn de motor voor verandering. Mijn ervaring is dat het vaak vrouwen zijn die open staan voor verandering. Misschien, omdat zij in maatschappelijk opzicht minder te verliezen hebben dan de meeste mannen?

Wat zijn ingrediënten voor zo'n visioen van het goede leven voor allen? Ik zal er in het vervolg drie noemen:

1. een positieve en open grondhouding tegenover elkaar

Deze houding heeft alles te maken met 'gastvrijheid'. Een gastvrijheid die het motto volgt: heb de vreemdeling lief. Niet alleen je naaste, die je misschien al kent, maar de vreemde - een revolutionaire gedachte.

Nog niet zo lang geleden heb ik ontdekt dat de familie van mijn vader aan het einde van de tweede wereldoorlog vanuit het vroegere Oost-Pruisen - nu Pools grondgebied - naar West-Duitsland moest vluchten. Het waren vooral de vrouwen, kinderen en ouderen die zich in de lange stoet vluchtelingen bevonden, de meeste

mannen waren al lang naar het front gestuurd. Het was een hele strenge winter en een verschrikkelijk barre tocht over het ijs. Honderdduizenden vonden de dood. Ze zakten met paard en wagen door het ijs of vreden dood. Wie het redde, werd ondergebracht in vluchtelingenkampen. Ook al wist ik als kind van dit alles niets, dit vluchteling-zijn van de familie van mijn vaders kant heeft mij als kind mede bepaald. Ik leerde thuis dat als je het zelf goed hebt, je een ander moet helpen.

Met kerst mocht ik altijd voor vijf gezinnen in het dorp pakjes pakken

voor 20 mark uit onze kruidenierszaak. Ik zocht dan etenswaren uit in onze kruidenierszaak en bracht ze van de Kerstman als cadeautje langs. Veel later begreep ik, zonder dat het ooit zo werd gezegd, dat dit de praktische invulling was van het gebod: heb de vreemdeling lief. Gewoon, niet neerbuigend, maar omdat het zo hoort. Omdat je zelf vreemdeling bent geweest (in Egypte).

Je ergens thuis voelen betekent het gevoel krijgen dat je talenten welkom zijn

2. met een open vizier naar de toekomst kijken

In de IKON-serie 'De grote denkers', zegt Zainab Al-Suwaij, de kleindochter van een groot-ayatollah uit Irak - gevochten tegen Sadam Hussain en naar de VS gevlucht:

We kunnen niet kiezen waar we vandaan komen, in welke situatie en welk land we worden geboren, met welk geloof, etnische of familiale achtergrond. Dat ligt niet in onze macht. Maar we kunnen ons leven veranderen, we kunnen het beste voor onze kinderen kiezen. We kunnen ons lot in eigen hand nemen. Het is belangrijk om je dat te realiseren. Dat is wat we als mens met elkaar delen ondanks alle verschillen in ras, etniciteit en geloof.

Met andere woorden: Het gaat om toekomst en niet om afkomst, meent Zainab Al-Suwaij. Daar waar je stabiliteit, veiligheid en kansen geboden krijgt, voel je je thuis. Waar je geen masker hoeft te dragen, waar je je geaccepteerd voelt en in alle openheid over verschillen en overeenkomsten kunt praten en jezelf en je kinderen alle kansen krijgen. Aan de hand van haar eigen levensverhaal maakt zij duidelijk hoe belangrijk de psychologische dimensie van 'erbij horen' is. Je ergens thuis voelen betekent te geven en te nemen, eigen initiatief ontwikkelen

en het gevoel krijgen dat je talenten welkom zijn en worden gehonoreerd.

Ook opperrabbin Jonathan Sacks onderstreept in die IKON-uitzending het belang zelf een bijdrage aan de samenleving te kunnen leveren om je daadwerkelijk thuis te kunnen voelen. Voor hem is de samenleving als een huis dat we samen moeten bouwen. Pas als je het zelf mede hebt vormgegeven, kun je vol trots zeggen: dit heb ik mede tot stand gebracht. Dan pas voel je je thuis. En uiteraard mag je dan

ook erkenning voor je bijdrage verwachten.

Zoek naar gedeelde belangen, is zijn advies, en verfraai het huis dat je samen gaat bouwen met mooie details uit de verschillende tradities, waarin je bent opgegroeid. Vier de feesten samen – Kerstmis, Chanoeka, Chinees Nieuwjaar, Suikerfeest en Diwali - en neem de waarden in de verschillende levensbeschouwelijke tradities als inspiratie voor een gezamenlijke ethiek. Dan is diversiteit rijkdom. Hoe meer verschillen er in het huis worden verwerkt, des te mooier en rijker het volgens hem zal worden. Maar vergeet niet ook je eigen ruimte te reserveren, waarschuwt Sacks, een kamer waarin je je kunt terugtrekken omwille van het evenwicht tussen samen en eigen. Met andere woorden: zorg ervoor dat iedereen zich thuis kan voelen, geef mensen het basisgevoel van acceptatie en je gewaardeerd voelen door je talenten in te zetten. Wees bereid samen aan dat goede leven voor allen te bouwen. Dat valt op dit moment niet mee. We staan voor een nieuwe uitdaging en de vraag die bij die uitdaging hoort, luidt: hoe gaan we om met de diversiteit die we nu om ons heen zien? De Zuid-Afrikaanse

dichteres Antjie Krog zei in diezelfde IKON-uitzending dat verscheidenheid ‘de hartenklop’ van de eenentwintigste eeuw is. Een hartenklop die om een nieuw bewustzijn vraagt, om een andere houding. De houding van ‘ruimte maken’.

En daarmee kom ik bij het derde ingrediënt:

3. ruimte maken voor elkaar

De ander daadwerkelijk in jouw ruimte toelaten, aan jouw tafel laten zitten. Ruimte maken in je manier van denken en beseffen dat jouw wereldbeeld niet het enige is. De macht om het gezamenlijke te definiëren ligt niet meer alleen bij jou. En dat betekent: het afstaan van macht.

Martin Buber spreekt in dat verband over *das Zwischen*, de ruimte die tussen ik en jij ligt, waar je elkaar ontmoet en waar je kunt veranderen. En Emanuel Levinas benadrukt dat je in die ontmoeting blijft volhouden dat de ander anders is. Die ander niet tot jezelf te willen herleiden, geen ‘egologie’ toe te passen, dat is volgens hem de kunst van het elkaar werkelijk ontmoeten.

Ruimte maken voor elkaar betekent het loslaten van hiërarchische

verhoudingen en in plaats daarvan verbinding tot stand brengen, netwerken opbouwen die vooroordelen en grenzen openbreken, zodat er een ‘nieuw wij’ kan ontstaan. Nodig die ander uit aan jouw tafel voor een open gesprek over kernwaarden en bronnen die ons kunnen voeden.

De tafel van Vrouwe Sophia

Voor mij is de uitnodiging aan zo’n tafel onlosmakelijk verbonden met het beeld van vrouwe Sophia, de bijbelse belichaming van de wijsheid van God. Exegeten zijn het erover eens dat de wijsheidstraditie bij de eerste christenen een belangrijke rol heeft gespeeld. Sophia is een sprankelende gestalte. In Spreuken wordt zij omschreven als medeschepster naast God, in het boek Wijsheid verschijnt zij als deel van het voortdurende scheppingsproces. Zij is een zelfbewuste, vaak toornende lerares en predikster, in Jezus Sirach is zij een bescherming en voedsel biedende boomgodin - zij is minnares, bruid, echtgenote, zuster en moeder van de leerling der wijsheid, maar zij is ook de geliefde van God die met hem de troon deelt. *Vervolg op p.4*

Tafelgast Valsa Koreth over verbondenheid

Een belangrijke waarde in het samenleven met elkaar

Leven in een internationale samenleving kan heel verrijkend zijn. Dan is het wel nodig, dat je je wilt openstellen voor andere levenswijzen en andere denkwijzen, dan waar jij zelf mee vertrouwd bent.

Je ziet hier een beeld staan van heel verschillende mensen, die openstaan naar elkaar toe. Ze staan in een luisterende en kijkende houding. Ze geven aan elkaar en ontvangen van elkaar. Aan de houding zie je, dat het om een ontmoeting gaat. Je ziet grote en kleine mensen.

Zo is het ook in een samenleving. De grote mens buigt naar mensen, die klein lijken. Dat beeld roept iets van vertrouwen op. Ze zijn verbonden met elkaar. Voor een goede samenleving is verbondenheid met elkaar een onmisbare voorwaarde. Dat geeft een krachtige basis om samen iets op te bouwen. Als die verbondenheid ontbreekt, is er geen aandacht voor elkaar. De eigenheid van ieder persoonlijk moet tot haar recht kunnen komen.

Tussen die mensen zie je middenin een lege open ruimte. Als er in de samenleving ruimte is voor God dan vormt dat het hart van onze samenleving. Iedereen kijkt van uit zijn eigen plaats en van uit zijn eigen cultuur naar de ruimte binnenin en beleeft God op zijn en haar eigen manier. De grote figuur kan verder kijken met een bredere visie naar de wereld toe. Dit soort mensen hebben wij nodig. De kleine mensen hebben oog voor wat dichtbij gebeurt. Zo bouwt iedereen met zijn eigen mogelijkheid mee aan een goede samenleving.

Spreuken 9: 1-6

*Wijsheid heeft haar huis gebouwd
zeven zuilen heeft ze uitgekapt
ze heeft haar vee geslacht
haar wijn gemengd
haar tafel heeft ze gedekt
haar dienaressen heeft zij
de stad ingestuurd
zelf roept zij vanaf de hoogste plaats
onnozele mensen
kom toch deze kant op
wie geen verstand heeft roept ze toe
kom eet het brood dat ik je geef
drink de wijn die ik heb gemengd
wees niet langer zo onnozel
leef en betreed de weg van het inzicht.*

Vervolg van p.3

En in Spreuken 9, vers 1-6 nodigt zij als gastvrouw uit in haar huis. Een tekst die voor vandaag zeer toepasselijk is. Komen sommigen van jullie deze woorden misschien bekend voor? We horen ze later terug in de Bergrede van Jezus: komt allen tot mij die belast en beladen zijt ...

Jezus, de zoon van Sophia: de oudste christologie is een sophialogie, daarover zijn exegeten het tamelijk eens. Jezus had dus niet alleen een hemelse vader, maar ook een hemelse moeder – en wat betekent dat voor ons godsbeeld?

Compassie als weg naar verbondenheid

De ‘compassie’ die uit deze uitnodiging spreekt, is het laatste punt dat ik hier naar voren wil halen. Karen Armstrong heeft met haar handvest voor compassie ertoe opgeroepen een betere wereld te verwerklijken: zorgzamer omgaan met elkaar en verbanden leggen voorbij het wij-zijdenken. In haar *Charter for Compassion* roept ze ertoe op compassie tot de kern van moreel handelen en van religie te maken. Toen het *Handvest voor compassie* op 12 november 2009 in Nederland in de Mozes- en Aaronkerk te Amsterdam werd gelanceerd, zei Herman Wijffels:

We staan voor een volgende beschavingsopdracht. Na de fase van werken aan emancipatie, het ontwikkelen van de individualiteit, gaat het nu om het verbinden van individualiteit met verantwoordelijkheid nemen voor het geheel. Compassie is daarvoor een onmisbaar ingrediënt.

Na een periode waarin juist de ontwikkeling van individualiteit op de voorgrond stond, wordt het nu weer tijd om naar verbanden te zoeken met elkaar. Op zoek gaan naar een nieuw wij. Een wij dat niet op uitsluiting van de ander

berust, maar dat verschillen met elkaar weet te verbinden. U kent misschien de website www.nieuwwij.nl van het Dominicaans Studiecentrum. Jonge mensen met verschillende culturele en religieuze achtergronden werken hieraan mee. Ze laten in filmpjes

Jezus had een hemelse moeder

zien waar overal in Nederland al een nieuw wij te vinden is. Het gaat erom netwerken te vormen van mensen van goede wil.

De Gulden Regel

Het mooie van compassie is dat het een kernwaarde is in alle religies. In de joodse traditie is er een regel die de wet en de profeten – de hele thora – in één zin samenvat. Eén zin die door is gegeven van geslacht op geslacht, die iedereen kan begrijpen en die je elke keer opnieuw in je eigen tijd en leven weer kunt toepassen, de zogenaamde Gulden Regel: ‘Wat jij niet wilt dat jou geschiedt, doe dat ook een ander niet.’ Deze ethiek ligt ten grondslag aan de Bergrede.

Een Gulden Regel die niet alleen maar in de bijbel te vinden is, maar ook in andere religies en levensbeschouwelijke stromingen. Zo luidt ze in de islam: ‘Niemand van u is een gelovige voordat hij zijn

Vervolg op p.5

De tafelgasten

Na haar lezing vraagt Manuela Kalsky aan de tafelgasten wat voor hen een belangrijk ingrediënt is. Het wordt een intiem gesprek over compassie, ruimte, thuis voelen en zorg. Sommigen, zoals Valsa Koreth, JMJ-zuster uit India, praten aan de hand van het symbool dat ze meegenomen hebben. De drank van zuster Aloysa van Amersfoort bestaat uit ingrediënten die met compassie te maken hebben. Op tafel legt Anne-Marie Huysmans haar kaart hartenvrouw – teken voor de menselijkheid die uit de zorg lijkt te verdwijnen door de aandacht voor alle financiële en technische kanten. Mariëlle Beusmans heeft een beeld uit Kenia meegenomen dat staat voor verbondenheid, in Afrika en in de Limburgse vrouwenorganisaties. De telefoon van Annemie Heuyerjans is symbool voor haar verbinding en zorg voor ouders en kinderen.

Ruimte is de rode draad in het leven van Irma Henfling. Ze wilde verder kijken dan de parochie, de school, de stad. Met haar man is ze naar Zuid-Amerika gegaan. Ook heeft ze ruimte gezocht en gevonden voor de adoptie van twee Zuid-Amerikaanse dochters.

Wil Kruijff brengt ruimte in voor homomensen. Ruimte is hard nodig, tegen de oordelen in dat het tegennatuurlijk of zondig is, of dat ze vooral slachtoffer van geweld zijn. Homoseksualiteit zou je dus het beste kunnen verbergen. Alleen bij de homoparade komt het bovengronds, als een reactie op het ondergrondse leven. Wil heeft al jaren een vriendin en in die relatie is ruimte gegroeid. Wees wie je bent, is haar advies.

Thuis voelen is het thema van Rieke Dhondai en Henriëtte Lopulalan. Rieke is hindoe, geboren in Suriname, studie in Nederland en na een periode in Suriname weer hier werkzaam vanwege de toekomst voor haar kind. Uit de Nederlandse samenleving neemt ze mee wat ze mooi vindt. Ze voelt zich thuis omdat hier haar familie woont.

Henriëtte voelt zich soms thuis in haar Molukse gemeenschap en soms niet: 'Ik word te westers en te geëmancipeerd genoemd.' De zin van Manuela Kalsky spreekt haar aan: we zijn er samen verantwoordelijk voor dat het hier leefbaar blijft!

Marie-Louise Fisscher nam haar agenda mee met de bidprentjes voor haar ouders: 'Veel later ben ik erachter gekomen wat de bronnen van mijn spiritualiteit zijn.' Zich thuis voelen kan zelfs in een gevangenis in Scheveningen, zoals Titus Brandsma. Voor haar werk in een verpleeghuis doet ze onderzoek of de bewoners zich thuis voelen. Relaties spelen daarbij de hoofdrol.

Nora Asrami doet onderzoek naar de identiteit van jonge moslima's. Zo is ze zich ook in het dagelijks leven bewust van haar eigen verschillende identiteiten: 29 jaar, geboren in Zoetermeer, moslima, Nederlands naar haar land en Marokkaans naar haar bloed. Maar alle mensen zijn Gods schepselen. We zijn verschillend gemaakt, leest ze in de koran, en: leert elkaar kennen.

De twaalfde vrouw, Marie-Thérèse Pijls, sluit de tafelronde af met opnieuw het woord compassie. Dat woord duidt meer dan sympathie en medelijden op een gelijke relatie, op geraakt worden door wat een ander raakt en God zien in de ogen van je medemens. In de geloofsgemeenschap van haar dorp is compassie sympathie willen voelen voor een ander, terwijl – ook daar – de mensen heel verschillend zijn.

Vervolg van p.4

broeder toewenst wat hij voor zichzelf wenst.' En als wij 'broeder' inclusief lezen en ervan uitgaan dat je ook je zuster alleen maar toewenst wat je voor jezelf wilt, dat wordt het weggijken bij elementaire schendingen van mensenrechten, zoals dat bij vrouwenhandel het geval is, onmogelijk. En de Hindoestanen zeggen: 'Men moet zich tegenover anderen niet gedragen op een manier die ons onaangenaam zou zijn. Dit is het wezen van plicht (*dharma*). Al het overige komt voort uit zelfzuchtige verlangens.' En bij de indianen klinkt de Gulden Regel zo: 'Grote Geest, geef dat ik mijn buurman niet beoordeel vóór ik een mijl in zijn mocassins heb gelopen.' Empathie en mededogen helpen niet alleen de wij-zijtegenstellingen op persoonlijk gebied te overstijgen, maar leiden ook in politiek opzicht tot nieuwe inzichten, bijvoorbeeld tot een eerlijke economie en dus tot vrede. Onderlinge verschillen vruchtbaar maken en ze niet tegen elkaar te gebruiken kan alleen lukken als we elkaar ontmoeten en onderling vertrouwen opbouwen. En om vertrouwen op te bouwen is het nodig dat we aan elkaar verhalen vertellen, verhalen over ervaringen van heil en onheil, vreugde en pijn. Daar hoort bij dat we ons weer in de kunst oefenen om empatisch naar elkaar te luisteren. Misschien verwondert ons wat we horen, maar dat is niet erg, want in de verwondering ligt volgens de Duitse theoloog Theo Sundermeier de oergrond van de hermeneutiek, van het verstaan. Hij schrijft:

In de verwondering sta ik open voor het geringe, het onaanzienlijke en ontdek erin andersheid, schoonheid, veelvoud. Wie verwonderd is, kan dissonanten gelaten verdragen en zoekt niet te snel naar harmonie. Want ook de dissonant hoort bij de volheid van het leven.

Laten we een poging doen om naar elkaars verhalen te luisteren en te laten verwonderen. Graag nodig ik daarvoor nu de twaalf vrouwen uit

aan deze tafel plaats te nemen en ons te vertellen wat voor ieder van hen een belangrijk ingrediënt is voor het goede leven voor allen. Waar haal jij je inspiratie vandaan en welk symbool heb je daarvoor meegenomen? Wees welkom...

KIR

Een drank door een monnik in Frankrijk samengesteld, heel verkwikkend en opwekkend in de zomer aan de tuintafel. Kir zit vol compassie-ingrediënten: *Een scheutje jonge jenever (35%) van het merk de weduwe Visser.* Welke ingrediënten voor compassie vinden we daarin? We nemen een willekeurige weduwe die haar laatste penningske gaf, haar hele vermogen. De mensenvisser uit Nazareth benoemde deze compassiekwaliteiten: pretentieloos, alles geven aan de ander die lijdt. Weg uit je eigen middelpunt. *Hieraan voegen we Liebfraumilch toe.* Het hoofdbestanddeel van kir is deze witte wijn. (Lieve)-vrouwenmelk is voeding voor baby's, onze allerkleinste en meest afhankelijke medemens. Deze melk is precies op temperatuur voor wie ze gebruikt. Compassiekwaliteiten: gericht op de meest kwetsbaren en totaal aangepast aan de ontvanger. *Tenslotte kleuren we de drank met rood sap van zwarte bessen.* We hoeven niet zovél toe te voegen. Het rood kleurt al gauw de hele vloeistof. Het rode sap heeft de kleur van bloed; de vloeistof die elk lichaamscel voedt, en zuurstof geeft voor energie. De gemengde kleur staat ook voor het mensenras, dat uit vijf kleuren bestaat: rood, geel, bruin, zwart en wit. Compassiekwaliteiten: waar compassie als levenshouding gericht is op leed verzachten wordt niemand buitengesloten, zelfs je vijand niet; de kleur van bloed geeft aan dat compassie het hele leven doortrekt. Compassie is een *way of life*

Proost! Aloysa

Reacties uit de zaal

Lidune Houtsma opent: ‘Nu ken ik Wil zo lang en heb ik dat nooit geweten. Jezelf zijn, en dat in een hardvochtige RK gemeenschap. Pater van Kilsdonk zei ooit dat door de ander eerbiedwaardig te benaderen, die eerbiedwaardig wordt. Juist dat zou in een geloofsgemeenschap moeten gebeuren.’ Anderen sluiten daarbij aan met de woorden respect, idealisme, ‘uit mezelf gegooid worden’ zodat je op elkaar gericht wordt, de kracht van de leegte die verbinding biedt ook als je ervaringen kent van verstoting.

Gezien de situatie van de thuiszorg in Breda lijkt compassie in de politiek te ontbreken, meent Johanna Tolenaars. In de dagelijkse praktijk noemen de vrouwen in de zaal tekenen van hoop. Een man uit India, die herhaaldelijk als illegaal is opgepakt, doet zodra hij vrij is, mee aan de wake rond het grenshospitium. Of een kardinaal uit Wenen die protesteerde tegen de benoeming van een homoseksuele man tot voorzitter van een parochieraad. Vervolgens vroeg hij zich af: wat zou Jezus doen? En hij veranderde van mening: ja zeker kan hij benoemd worden. Maar misschien moeten we de regels veranderen?

Kortdurende actie voeren via email kan bij de Gideonsbende. De ‘echte prijs’ brengt niet alleen in beeld of we iets kunnen kopen maar ook wat het kost aan lage lonen, kinderarbeid, milieuschade. De conclusie aan het eind van deze gespreksronde is dat de Tafel van Twaalf de interreligieuze dialoog weer wat naar beneden brengt.

In de vier groepjes

Op tafel ligt onder andere een foto van het schilderij van Ben Willikens. Zijn voorstelling roept bij de een gevoelens van kou en steriliteit op. Maar die kale ruimte biedt mogelijkheden, zegt de ander. Laat maar leeglopen, die kerk, dan komen wij. We zetten borden en lekker eten op tafel, een muziekje erbij, speelgoed voor de kinderen. Zo wordt het onze kerk!

Plenaire ideeënuitswisseling

* Samenwerking tussen de Internationale Commissie en de Commissie Overleg Bisschoppen om in heel Europa door te gaan op de vrouwelijke spiritualiteit uit de lezing van Anne Soupa en over drie jaar de bisschoppen uit te nodigen aan deze tafel om daarover te praten.

* Uitnodiging van het CDA-vrouwenberaad voor een gesprek ‘zorg om de zorg’.

* Compassie in kleine kring ‘uitwerken’ en bekend maken via de nieuwe media.

* Vertalen naar eigen omgeving: Gelderse vrouwenorganisaties, Mgr. Schrijnenhuis in Limburg, Gemeenschap van Oisterwijk voor mensen met weinig geld.

* Meer rebels worden.

* Eigen tafels zoeken.

Nieuws over Tafels van Twaalf (zie ook hiernaast) kan naar de Uniesecretaris gestuurd worden: info@unienkv.nl.

TAFEL VAN 12

**de tafel van 12 = oneindig
in getal van verbondenheid
niets is er plaats bepalend
scheppend is de ruimte
in ontvankelijkheid**

compassie wordt geboren door ‘het leven’ te ontvangen

deelgenoot te zijn aan een tafel met anderen
de kracht te ervaren van de levenstaal

hierin de oneindigheid te proeven
het levenswater laten vloeien

passie ontdekken en voelen
geraakt worden in het hart

gemeenschap is ‘t belang
solidariteit in overdracht

de eenwording in oerkracht
vernieuwt onze levenskracht

in het ontstaan van vele generaties
ervaringen vol geestelijke vruchtbaarheid

12 vrouwen verspreiden het zaad der evolutie
voor een nieuw ontstaansbesef in woord en daad
het ‘nieuwe W!j’ als draagmoederschap van deze
aarde

vraagt onze aandacht anno 2012 en nodigt u uit
aan deze tafel

Henny van Herck

Waarde voor de zondagsrust

Johanna Tolenaars-Van Groesen zoekt een geschikte locatie voor een bijeenkomst op zondag 20 mei om te praten over de gevolgen van de uitbreiding van het aantal koopzondagen in Breda.

Het idee was ‘de Tafel van Twaalf’: op een zondagochtend met twaalf mensen tijdens een etentje praten over de waarden van zondag: aandacht voor elkaar, sociale contacten, zondagsrust, leefbaarheid, wonen in een vredige stad en verbondenheid.

Uiteindelijk is het Tolenaars-Van Groesen niet gelukt. Ze denkt te weten hoe dat komt: ‘Voornaamste reden is dat de mensen veel waarde hechten aan de zondagsrust en dat er geen extra personeel inzetbaar is vanwege de zondagmiddag. Conclusie: mensen hechten héél veel waarde aan de zondag en willen de zondag als échte zondag behouden.’

Bron: Brabants Nieuwsblad De Stem (Nico Schapendonk), doorgestuurd door Johanna Tolenaars.

Uit de Commissie Overleg Bisschoppen

Op 11 april spraken we samen en inspireerden we elkaar tijdens de Tafel van Twaalf. Een tafel voor iedereen, met ingrediënten als zorg, aandacht, compassie en symbolen om je thuis te voelen. Een tafel als plaats voor een open dialoog over kernwaarden en bronnen die ons voeden, nodig voor een maatschappij waar plaats is voor 'een goed leven voor allen'.

Het ging voornamelijk over: hoe vormen wij samen 'het nieuwe w!J' in deze maatschappij om weer tot de broodnodige compassie en saamhorigheid te komen.

Kijk als ik Manuela Kalsky goed begrepen heb, is de tijd van polarisatie voorbij en horen alle mensen tot het nieuwe w!J. De Commissie Overleg Bisschoppen (COB) heeft de bereidheid om aan het goede leven voor allen te bouwen en hoopt een voor ons allemaal begaanbare weg te vinden.

De COB hield en houdt structureel twee keer per jaar contact met de bisschop-referent vrouw en kerk. Op dit moment is dat Mgr. De Korte, de bisschop van Groningen-Leeuwarden. We spreken met hem over allerlei zaken uit kerk en samenleving die ons vrouwen raken. We zoeken in dit overleg naar kwesties die in ons aller belang zijn.

Zo hebben we bijvoorbeeld gesproken over de *workload* van jonge ouders, de seksualisering van de samenleving, het seksueel misbruik in de kerk, de terugloop in kerkbezoek en natuurlijk ook de reorganisaties in bepaalde bisdommen, dekenaten en parochies en het gevolg daarvan voor de positie en de taken van vrouwen in kerk.

Het is belangrijk dat we onderscheid maken tussen wat op plaatselijk gebied gebeurt en het landelijke of diocesane beleid. Plaatselijk gebeurt er veel goeds, maar we horen ook schrijnende verhalen. De COB zal zich

voornamelijk met beleidsmatige kwesties en minder met plaatselijke of individuele zaken bezig houden.

Vrouwen in functies

Al in 2005 organiseerde de COB de landelijke Unie studiedag onder leiding van Hildegard Warnink over taken en functies in de kerk. Zij liet haarfijn zien op hoeveel plekken wij (en mét ons óók mannelijke leken) probleemloos allerlei kerkenwerk kunnen doen. Dit hebben we ook in de Bisschoppenconferentie ter sprake gebracht. Om nog meer vrouwen in kerkelijke (lees: beleidsmatige en bestuurlijke) functies te krijgen zullen er van twee kanten inspanningen verricht moeten worden. Van onze kant zullen we ons actief moeten opstellen en elkaar informeren en ondersteunen als we weet hebben van zo'n functie.

Van de kant van de bisschoppen zullen vacatures openlijk bekend gemaakt moeten worden. Natuurlijk kunnen we niet verwachten dat een vrouw benoemd zal worden omdat ze een vrouw is of omdat wij haar zo goed en aardig vinden. Een werkgever zal altijd zijn eigen criteria handhaven en vooral zoeken naar bekwaamheid, kennis en kunde.

Het is voor mij een uitgemaakte zaak dat we op zoek moeten gaan naar het nieuwe w!J. Ons geloof is kostbaar en de moeite van de inspanning dubbel en dwars waard.

Alice Frijns-Stassen, voorzitter COB

Wie van de actuele kerkelijke zaken op de hoogte wil blijven, kan kijken op www.rkkerk.nl. Wie wil reageren op dit bericht kan dat doen bij alice.frijns@gmail.com.

Alice Frijns koninklijk onderscheiden

Alice Frijns-Stassen is op 29 april koninklijk onderscheiden en benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau. De burgemeester heeft haar thuis die onderscheiding uitgereikt.

De opsomming van haar inzet was lang en zeer divers. Alice mag terecht zeer trots zijn op deze onderscheiding. Alice, van harte proficiat!

Vacature secretaris

Het Algemeen Bestuur heeft een vacature voor een bestuurlijk secretaris. Zij zal verantwoordelijk worden voor de taken:

- * voorbereiding en notulering van de Unievergaderingen evenals uitvoering van de besluiten;
- * correspondentie;
- * jaarverslag en archief.

Hierbij wordt ze ondersteund door de ambtelijk secretaris.

Wat we vragen:

- * lidmaatschap van een van de aangesloten organisaties;
- * affiniteit met 'vrouw en kerk';
- * bestuurservaring;

Wat we bieden:

- * samenwerking met een enthousiast bestuur;
- * vergroting van het netwerk;
- * daadwerkelijke inzet voor 'vrouwenthema's';
- * reis- en onkostenvergoeding (de functie is niet betaald).

Informatie: info@unienkv.nl

Vrouwen tussen geloven geld en groen

De zesde oecumenische vrouwen-synode (24 en 25 maart 2012) werd op een wel heel bijzondere plaats gehouden. Vanwege het thema 'Vrouwen tussen geloven geld en groen' was bewust gekozen voor een hotel dichtbij het oude centrum van Delft, tussen de kantoren van grote bedrijven met daarachter de polder en een natuurgebied. Zo waren de ruim 150 vrouwen en enkele mannen letterlijk 'vrouwen tussen geloven geld en groen'.

Sinds 1987 wordt regelmatig de oecumenische vrouwensynode georganiseerd. Een kerkvergadering van vrouwen (en mannen) uit vele gezindten met heel uiteenlopende afkomst die visioenen delen over een toekomst voor allen. Vanaf het begin zijn er vrouwen met een niet-christelijke achtergrond aanwezig geweest. De positie van vrouwen is in veel godsdiensten immers niet aan de leiding of de top maar aan de basis, op de werkvloer. Van daaruit kijken we naar de maatschappelijke en religieuze beslissingen die vrouwen raken en die we willen en kunnen beïnvloeden. Tijdens de synodedagen doen we dat nooit alleen met studie en agendapunten maar altijd ook met (bijbel)-teksten, liederen en gebeden.

De twee dagen van deze synode waren in vier blokken verdeeld: ecologische theologie / filosofie, landbouw en voedsel, spanning tussen ecologie en economie, en de verdieping. Met uitzondering van het laatste blok werd steeds een lezing gevolgd door een workshopronde. De drie inleidsters waren milieufilosoof Agnes Grond, predikant Ineke van Middendorp en theologe Irmgard Busch.

Durf dichterbij

In de openingsviering stond de boom uit Psalm 1 centraal. Agnes Grond wees vervolgens in 'Durf dichterbij' op overeenkomsten tussen onderdrukking van vrouwen en onderdrukking van de natuur. Maar: evenals andere wezens op aarde zijn mensen een lichaam. Dat betekent gedeelde kwetsbaarheid en gedeelde afhankelijkheid. Van daaruit kunnen we ons laten raken: 'We moeten dan wel vragen en kijken zonder vooroordeel, zonder er meteen iets van te vinden, zonder er een etiket op te plakken of er woorden aan te geven.' Ons laten raken door de natuur, dat gebeurde tijdens de excursies. In het project 'Natuur bij de boer' zagen we hoeveel dieren leeftocht konden vinden als economische waarden niet de enige zijn. En in de zaaltjes van het hotel kwam de wereld binnen: verhalen

over Pachamama in de Andes, *sugar snaps* uit Kenia, 'aarde-werksters' in Azië, groene parken en multicultureel samenleven in Amsterdam-Zuidoost. Vrouwen uit christendom, islam, jodendom en wicca vertelden hoe hun religie aandacht had voor de aarde en haar bewoners. Handen en voeten kregen deze ideeën in praktische actiepunten, rituelen en creativiteit.

Ontmoeting en overleg, discussie en muziek maakten de synode voor veel vrouwen tot een vrolijke en bemoedigende bijeenkomst, een *syn-odos*, een gezamenlijke weg om zich te laten raken en vervolgens verbindingen te leggen: 'verder naar de plek waar we thuis zijn, de plek waar we mens zijn, om daar wijs te zijn' zoals het klonk in de 'belevingsmomenten'.

Foto: Trees van Montfoort. De tekst van de lezingen staat op www.vrouwensynode.nl. Een uitgebreid verslag met foto's verschijnt begin juni in Nieuwsbrief 90 van de Oecumenische Vrouwensynode.

Sieth Delhaas, *Weerbarstig erfgoed, Valkhof Pers 2012.*

Bij enkele etnische groepen in Kenia worden nog steeds weduwen vererfd aan haar schoonfamilie. Rentia Krijnen-Hendriks bood in 1988 weigerachtige weduwen aan een eigen bedrijf te beginnen. Vorig jaar waren er 1500 weduwen van het Luo volk economisch zelfstandig. Sieth Delhaas schreef er een boek over met de ondertitel 'Globalisering in zakformaat'. Want het verhaal laat ook zien hoe volken in Afrika binnen honderd jaar meegevoerd werden in grillige plannen van Europese snit.

Thijs Caspers, *Proeven van goed samenleven, Inleiding in het katholiek sociaal denken. Baarn 2012 (i.s.m. VKMO).*

De titel klinkt wetenschappelijk maar in werkelijkheid is dit vooral een goed gespreksboek voor groepen die meer willen weten over hun kerkhistorische achtergrond. Dat komt door de tien aantrekkelijke praktijkvoorbeelden (onder wie Ivonne van der Kar van de SRTV) maar ook door de toegankelijke benadering van de waarden in en achter de encyclieken en pastorale

constituties. Leesbaar en origineel is ook het laatste hoofdstuk, een samenvatting die terugkijkt vanaf de meest recente paus. De vraag waar ik als protestantse vrouw mee blijf zitten, mag waarschijnlijk niet gesteld worden. Maar ik stel die toch: hoe verhoudt zich dat principe van de subsidiariteit (verantwoordelijkheid ligt zo dicht mogelijk bij de mensen zelf) tot de katholieke hiërarchie en de apostolische successie? *Joanne Seldenrath*

Wetenswaardig

** Brief aan politieke partijen*
De NVR heeft een brief gestuurd aan politieke partijen met daarin de onderwerpen die de NVR belangrijk vindt voor de politiek en het overheidsbeleid in Nederland. De achterban van de NVR is zeer divers op politiek, sociaal-economisch en cultureel gebied, maar éénstemmig op punten als:

- * meer vrouwen in hoge bestuurlijke en beleidsbepalende functies,
- * bevorderen van de economische zelfstandigheid van vrouwen,
- * vergroten van de arbeidsdeelname van (met name lager opgeleide) vrouwen,
- * bevorderen dat mannen meer tijd aan zorgarbeid besteden,
- * grotere betrokkenheid van vrouwen en vrouwenorganisaties in het tot stand brengen van een meer 'groene' economie,
- * krachtiger aanpak van vrouwenhandel en geweld tegen vrouwen,
- * opname van het gezichtspunt gender in alle aspecten van het mensenrechtenbeleid.

Voor de volledige tekst:
www.nederlandsevrouwenraad.nl.

** Vrouwenrechten*
Tijdens de afgelopen bijeenkomst van de VN *Commission on the Status of Women* (CSW) kwam men helaas niet tot een slotakkoord. Een conservatieve stroming van aanwezige partijen wil een aantal verworven rechten op VN-niveau aanpassen, waarmee de door de VN erkende rechten van

vrouwen weer ingeperkt kunnen worden. De Unie NKV heeft samen met meer dan 5.400 andere organisaties een oproep ondertekend van de organisatie *Isis International* aan alle VN-lidstaten om deze ontwikkeling niet te accepteren. www.apwld.org/category/grouping-the-global.

andante
europäische allianz katholischer frauenverbände
european alliance of catholic women's organisations
alliance européenne d'organisations féminines catholiques
Informatie: www.andante-europa.net.

We are the inheritors of the Earth – what can we do to live responsibly? Andante Summer School in Augsburg, **11-15 juli**.

 Informatie: Bureau KNR, www.knr.nl of (073) 69 21 321.

** Nationale Vredesdag*
Religieuzen Dr. Greetje Witte-Rang spreekt over 'Onze olie onder hun zand. Economie als oorlog of als weg naar vrede.' *Tijd en plaats: 8 september* in het ds Piersoncollege te 's-Hertogenbosch.

** Vrouwen met passie?!*
Vrouwenorganisaties werken aan zaken die vrouwelijke religieuzen van oudsher vaak na aan het hart liggen. Vrouwelijke religieuzen worden ouder en zoeken naar manieren om

aandacht voor de positie van vrouwen op de maatschappelijke agenda te houden.

Vrouwenorganisaties staan voor hun zaak. Vrouwelijke religieuze leven vanuit overtuiging en bezieling. Delen we dezelfde passie? Kunnen we elkaar vinden en versterken in waar we vanuit verschillende invalshoeken mee bezig zijn? De Commissie Vrouwencontacten van de KNR organiseert op **9 november in Tilburg** een dag vol ontmoeting, inspiratie en netwerken. Zet de datum alvast in de agenda. Nadere informatie volgt.

Graalbeweging
Informatie: (030) 2 333 640 (di) of www.degraalbeweging.nl

- * *Zingend de zomer tegemoet*, zangdag met Marian Geurtsen op **16 juni** in het Graalhuis te Utrecht.
- * *Pelgrimstocht* langs het Aderwinkelpad vanaf station Driebergen-Rijssenburg op **23 juni**.
- * *De vurige vrouw in jou*. Zomerdansdag voor vrouwen op **7 juli** vanaf 10.30u. *Plaats:* Graalhuis in Utrecht. *Begeleiding:* Hilde Debacker.

In Dominicanenklooster Huissen zijn weer de zomerweken: zingen, dansen, fietsen, schilderen en nog veel meer... *Informatie:* (026) 326 44 22 of www.kloosterhuissen.nl.